

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาการค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้เป็นการศึกษาในพื้นที่บ้านน้ำเคะ หมู่ที่ 6 ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา พื้นที่ที่ศึกษา มีจำนวน 31 หลังคาเรือน 31 ครอบครัว มีประชากรจำนวน 203 คน แยกเป็นประชากรชาย จำนวน 114 คน ประชากรหญิงจำนวน 89 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ กลุ่มประชากรทั้งชายและหญิงที่มีอายุ 15-65 ปี จำนวน 31 คน ซึ่งในการคัดเลือกนั้น ได้มีการจัดประชุมชาวบ้านทั้งหมดจำนวน 31 คน ในส่วนของการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ก็จะหาแกนนำจาก 31 คน โดยเลือกเฉพาะบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจและมีความถนัดเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ซึ่งจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 31 คนนั้นก็จะได้ทำการคัดเลือกแกนนำชุมชนที่มีความรับผิดชอบ มีความสามารถ และมีความพร้อมในการจัดทำกิจกรรมระดับชุมชน จำนวน 10 คน เพื่อเป็นผู้ให้สัมภาษณ์หลัก (Key informant) และเพื่อเข้าร่วมทำกิจกรรมโครงการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการวิจัยครั้งนี้

สำหรับสาเหตุที่คัดเลือกประชากรทั้งชายและหญิงนั้น ก็เพราะว่าในวิถีการดำรงชีวิตของชาวเขาเผ่าม้งกับผู้ชายกับผู้หญิงจะมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคมที่แตกต่างกัน ส่วนการแบ่งช่วงอายุก็เพราะว่าในสังคมของเผ่าม้งจะให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส คือ ช่วงอายุ 55-65 ปีจะเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการปกครอง เป็นบุคคลที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการรักษาโรคด้วยสมุนไพร มีความสำคัญในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ตลอดจนองค์ความรู้ด้านการประกอบอาชีพหรือวิธีการผลิต ช่วงอายุ 20-54 ปี เป็นกลุ่มคนที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ เป็นวัยทำงานที่ได้เรียนรู้ ศึกษาหาประสบการณ์จากสังคมโดยทั่วไป เป็นวัยแรงงานที่รับช่วงการศึกษาองค์ความรู้จากผู้อาวุโส และเป็นกำลังสำคัญของครอบครัว ชุมชน ช่วงอายุ 15-19 เป็นกลุ่มหนุ่ม-สาวที่มีโอกาสและได้เรียนรู้ได้เรียนหนังสือ ทำให้มีประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนภายนอกเป็นวัยที่มีการปรับตัว และมีพัฒนาการที่ดี นอกจากนี้เป็นวัยที่อยู่ในช่วงการแสวงหาสิ่งใหม่ๆ จึงเป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่จะเข้ามามีบทบาทช่วยงานกิจกรรมของชุมชนเพื่อจะได้แสดงความสามารถที่มีให้เกิดประโยชน์

3.2 วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาจากชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาพทางกายภาพ สังคม วัฒนธรรม-ประเพณี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนอันเป็นศักยภาพ ที่จะนำมาจัดเป็นกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเกิดจากการประสานความร่วมมือภายในชุมชน และการประสานความร่วมมือของชุมชนกับองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และผู้ประกอบการ โดยที่กระบวนการจัดการเป็นของชุมชน

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

- การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจะเข้าไปศึกษาแบบลึก คือ เข้าไปใช้ชีวิตชีวิตร่วมกับชุมชนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน การสัมภาษณ์แบบลึก การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน การสังเกตการณ์ การสนทนาแลกเปลี่ยนแนวความคิดเห็น และสังเกตแบบมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ยังศึกษาจากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เช่น นโยบายและหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชาติพันธุ์ของชนเผ่าม้ง เป็นต้น

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. การสัมภาษณ์แบบลึก (Indepth interview) จะทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ในการสัมภาษณ์จะสัมภาษณ์ทั้งที่เป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่มโดยการสัมภาษณ์จะดูความเหมาะสมระหว่างองค์ความรู้ของแต่ละบุคคล และดูสถานการณ์สภาพแวดล้อมว่าจะสัมภาษณ์รูปแบบใด

2. การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน (Forum) ในการจัดเวที เพื่อให้คนในชุมชนได้รับรู้ถึงข้อมูลที่ทำการศึกษา และมีการนำเสนอประเด็นที่ศึกษา เพื่อให้มีการระดมแนวคิด และมีการลงมติเห็นชอบร่วมกัน

3. การสนทนากลุ่ม (Focus group) จะกำหนดกลุ่ม สถานที่ เวลา และหัวข้อของการสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มาจากกลุ่มที่มีความชำนาญเฉพาะเรื่อง ซึ่งจะทำได้ข้อมูลที่แท้จริง

4. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) เป็นการเฝ้าดูพฤติกรรมของบุคคลแต่ละบุคคล ถึงความสามารถ ความสนใจ ความเป็นผู้นำ และบุคคลที่มีความเสียสละตลอดถึงบุคคลที่เป็นที่ยอมรับนับถือจากชุมชน

3.4 การวิเคราะห์

โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้จากการศึกษาจากเอกสาร การสังเกตการณ์ การลงมือปฏิบัติจริง ในแนวทางการวิเคราะห์จะใช้หลักตามมิติด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สังคม

และการเมือง และด้านสิ่งแวดล้อม โดยจะคำนึงถึงภายใต้หลักการของความยั่งยืนของระบบนิเวศ และวัฒนธรรม กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ความสัมพันธ์ของชาวบ้านกับนักท่องเที่ยว และความสามารถของชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University